

تاریخ وادبیات

حامد

ملك وملتہ نافع ، تاریخ ، ادبیات ، فنون ، اقتصادیات وشئون سائرہ متعلق مباحث مفیدہی حاوی مجموعہ شہریہ در

فضائل عالیہ ایلہ مزین وکالات جلیلہ ایلہ معنون اولان
خليفة اصاح وارشذ ذی شان سوکیلی عبدالحجید بن
عبدالعزیز خان اقدمز حضرتلرینک سایہ بخشای مسند
جلیل خلافت اوله رق آلائی والا ومراسم عظما ایلہ
فاتح جامع شریفنه عزیمت هایون بیوروب ایلک جمعه
خطبه سنک نام جلیل خلافتناهیترینه قرائتی متضمن من
غیرحد انشاداولان تاریخ عبودیت قرین « تاریخ وادبیات »
مجموعه سنه درج ایلہ ترین ستون مفخرت اولندی .

مجد عال العال ایلہ تعظیم بی امثال ایلہ

بر عمر خصلت بو کون اولدی امام المسلمین

شاد اولای اقبال آتی فخرایت ای دور جدید

اولدیکز ابن العزیزک مقدمیلہ کا مبین

مفخر نور خلافت افتخار کائنات

آفتاب معدلت آرایش محراب دین

عون وامداد جناب خالق ذوالعرش ایلہ

عودت ایلر بعدترین آشایش روی زمین

جامع فاتحده بو ایلک جمعه ده موجود ایدم
زیر وبالا ایلوردی حمد رب العالمین
منبرایتدی حمدایله عبدالحجید اسمن عیان
اولدی محراب کزین الحمد لله قرین
بونده در شمدی وکیلی حضرت پیغمبرک
بونده در بی شبه روحانیت روح الامین
شرع ایلہ اولدی خلیفه [۱] بیعت وتبریک ایلہ
واجب اولدی شاعرانه ضبط تاریخ کزین
مستدام اولسون خلیفه شادکام اولسون وطن
باقی اولدقچہ (امیری) دور افلاک وزمین
چار یارک عشقنه دوشدی بو تاریخ گهر
حضرت عبدالحجید اولدی امیر المؤمنین

سنه ۱۳۴۱

[۱] « شرع ایلہ خلیفه » « مشروع خلیفه »

سنه ۱۳۴۱

سنه ۱۳۴۱

ادر نه ده سلیمیه جامع شریفی [۱]

ما بعد

ادر نه ده متکای غز و اجلال اولدیفی انشاده اشاقی برگون
راعی پاشا حین ریاستنده صدر اعظم مجموعه زاده حسین
پاشا حضرتلرینک مجلس سعادت اتمالریله مستعد اولوب
رجال دولتن دخی برقاج ذات ستوده خصم الار اول

الحق استانبول طرفاسندن بری بن بو جامعه ده
برقصور بولدم دیو ادعا ایتدکده نه در دیو سوال ایدر لر
جوابنده ایدر بو جامع شریف محروقه اسلام بولده اولوب
شمیه ادر نه ده اولدیفیدر دیش. بر روایتده سلطان مصطفی

[۱] اوچنچی نسخه ده کتابک مقدمه سنده ذکر ی مرور ایلدیکی اوزره جنتمکان سلطان محمود خان اول عصری فضلاندن
روم ایلی ایالتی دفتر کتخداسی دایه زاده مصطفی افندیکنک تألیف قیمتداریدر .

عینی زاده محمد علی بك افندی حضر تلیرنه

صدر اسبق بویوک رشید پاشا حقهده « تاریخ وادبیات » مجموعه سنک برنجی نسخه سنده یازدیغ مدلل و تاریخی مقاله یه واقع اولان اعتراضکیزك بك نابجا اولدیغی تسلسل ایدن بخاره علیه نتیجه سنده انظار عامه جه تعین ایتشدی .

ینه آقشام غزته سنده جلی رخط ایله « اوغورلر اولسون » سرلوحه سیله یازدیغکیز مقاله ده یاووز سلطان سلیم خان ایله شیخ الاسلام زنبیلی علی افندی یه اسناد ایتدیگکیز ماجرا نك اصل و اساسی اولیوب او حکایه یی هامر کی بعض متعصیلر ، اوروپا لیلرک علم مزده غیظ و عداوتی جلب ایتك ایچون اویدر مش اولدیغندن سرك ده هامره آلدائمش بولوندیغکیزی واکر هامردن اول یازمش اولان اسلام تاریخلرندن بر وثیقه ایله بو ادعا کزی اثبات ایدم من ایه کز تاریخی ، علمی ، دینی ، مؤاخذه یه کسب استحقاق ایده جککیزی کجکی مجموعه مله ذات فضائل انتساب عالیرینه اخطار ایلشدم .

آرهدن بر آی کجدیکی حالده بو اسناد کزك اثباتی حقهده بر جوابه مقتدر اولامادیگیز . خصوصیه مراجعت ایتدیگکیز ارباب وقوفدن ، آلدائمش اولدیغکیز هامرک شو کذب صریحی تأیید ایچون بر مأخذ و ملجأ بوله مامقده اولدیغکیزی ده اوکرندم . علمی بر محله بومسئله یی آچهرق تفوهکیز حقهده عدم معلومات بیان ایتهلری اوزرینه « بوشهرت شایعه یی چو جو قلدرد بیلیر البته بر کتابده واردر .

اما بز بوله میورز » دیمه کزی ده بك کولنج کوردم . کوزمک نوری افندم بنم التمش سنه دن بری چالیشوب جابا لادیغ بومعصوم ملت اسلامیه یه حقسر اوله رق واقع اولان افترا لرده قارشى مدافعه لر حاضر له منی و تاریخ و ادبیاتمزی الدن کلدیکی قدر انکشاف ایتدیر مکدن عبارت دکلیدر .

کور میورمیسکیز حقمزده کی اسنادات فحایعک نشرینه یه کندیمز آلدانوب آلت اولیورز . بیلیم خاطر کزده میدر مذکور مقاله ده بك مستهز یانه و استخفافکارانه بر صورتده بندن بر سؤالکیز وار ایدی . شمدی صره او سؤالک جوابه کلدی ، ایشته عیناً سؤالکیز ، باقکیز نه بیورمیشکیز .

سؤال عینی زاده محمد علی بك افندی

« افندی حضر تلی ، طرز افاده کزدن بویه بر مقاله یی »
 « یازمه بیلیمک صلاحیتنی یالکیز کندی نفسکیزه تخصیص »
 « ایتك دعواسی استشمام اولنیور . عجبا بویه بر »
 « مونوپولی نه زمان کیمدن نه صورتله آلدیکیز . »

جواب

هیچ بروقده بویه بر دعوا ده بولندم . لکن دیاربکرده اجدادم بنا ایدرک اجدادمله سائر اقربامک بشیوز سنه دنبری محل تحصیل اوله رق یوزلره عالم ، شاعر ، مؤلف یتشدیرن سلوکیه مکتب و معبدینک معلم و امامی بولان عالم ، مجوده ، خطاط ، شاعر ، موسیقی شناس فتح لاء فیضی افندی حضر تلرندن اولاً تحصیل علوم و کمالات ایلدم و آندن سوکره هر علمده استاد اکمل بولان بویوک عموجهم شعبان کامی افندی حضر تلرندن المدن کلدیکی قدر اقتباس انوار علوم و معارف ایتدم . آندن ماردینه کیدرک قاسم پادشاه مدرسه تی مدرس مشهوری احمد حامی افندی حضر تلرندن ا کمال تحصیل وبعده دیاربکره کلهرک یه استاد سابقمدن تفسیر جلالینی ده تدرس ایلدم . ماردینده و دیاربکرده « مرآت العبر » مورخی دیاربکرلی سعید پاشا کی بر فاضل شهرکده هان نزد عالیرندن آریله حق مرتبه لرده استفاده لر ایتدم زیاده میل و هوسم تاریخ وادبیات سمته دوشدیکندن کرک درس لر می و کرک تاریخه دائر کتابلری کوندوزلردن باشقه کیجه یاریرلینه قدر اوقور و حق بعض کیجه لر لامه اوکنده کتاب مطالعه ایتکده اولدیغ حالده صباحی بولوردم . شاید او یقوم غلبه ایدرک یا تمش اولسه م کیجه رؤیاده دخی کندی می کتاب مطالعه ایدر بر صورتده کوروردم .

تاریخ و ادبیات مطالعه سنه اولقدر صورت انهماک کوسترمش ایدمکه هر کیجه یا تاغمک اطرافنده یکر میدن زیاده تاریخ وادبیات کتابلری بولور دی . و حالده بویه در . ایشته سؤال ایتدیگکیز مونوپولی ، اولاً جناب حقک حقمده اولان الطاف و توفیقات صمدانیه سندن و ثانیاً

محرمات و هوسانه رغبت ایتیموب چو جوق یاشدن بری
یالکیز نعمت علوم و کالانه حصر نقد حیات ایتیمکن
آلشم وله الحمد والمه آلمش سنده در که بومسلاک مخصوصی
ترك ایتامشم . سزك ماهیت مسلكکیز ایسه مختصر بر
مکتب تحصیل اکیال ایتک و آندن صکره بر قاج عدد
اجنبی کتابی او قویوب ادیز ، علامه زدییه خلاف واقع
چالم صاتمقدن عبارتدر ایسته بوعبد فقیرك آلدیم اوحقیقی
اختصاصدر که سزی و سزك کی بکا تعرض ایدن سائر
بعض خودین زوالیلری اقیبح انهمام ایله منهزم ایلدی .
کلهلم ینه افاداتکیزه :

افاده عینی زاده محمد علی بك

« افندی ، لطفاً بی دیکلر سه کز بو وسیله ایله سزه
« بن باشقه بعض توصیه ورجالرده بولنه جفم »
« مادامکه بو یاشکیزده همت ایدوب بر مجموعه نشر
« ایدیورسکیز . ایسته یورم که بو مجموعه همومه نافع برشکلده
« انتشار ایتسین . باقکیز بونک ایچون نه یایمالیدر : برنجیدی :
« مجموعه کزه بالخاصه یکی یازلمش ، غزل ، نظیره تحمیدس کی
« شیلری ممکن مرتبه آز قویکیز . یکی نسل بونلردن
« خوشلامایور . بیلیملیسکیز که ادبیات حقنده کی طرز تاتی
« شمندی بوسوتون دیکشمشدر . »

جواب

معلوم کیزدر که بنم اولجه چیقاردیم تاریخ و ادبیات
مجموعه اوتوز بر آی دوام ایتدی . قبله لی زاده فؤاد بک
« معلومات ادبیه » سفی تزییف و غلطاتی تصحیح یوانده
« سلیم ثابت » نام مستعار ایله یازمش اولدیفکیز مفصل
مقاله کیزی ده درج ایتیمشدم . لکن صوک ۳۱ نجی
نسخه ده اولوقت قضا نوعدن شیخ الاسلام اولان مصطفی
صبری افندی - شیخ الاسلام ایکن - علی کمال بکه
خطابا یازدیم مفصل بر مقاله بی سانسورک چیزمه سی اوزرینه
صورتنک لقیله داخلیه نظارت جدیله سنه با استدعا مراجعت
ایتمش ایسه مده ابقاسنه مساعدده اولنماسنه کوجنه رک مجموعه بی

تعطیل ایتیمشدم . لکن صوکره علی کلاک علیهمده یازدیم
مقاله لر اوزرینه کرچه غزته لر معرفتیه لازم کلاک جوابلری
ویرمش ایسه مده متعاقباً سانسورجه منع ایدلمسی و حالوکه
مصطفی صبری افندی ایله علی کلاک ترتیب و تحریر کیله بر
طرفدن بعض غزته لر ایله سین و سماله و حاله موافق
اولیه حق تحقیر و تزییفلر اجرا سنه و بر طرفدن « ملت
کتبخانه سی » کی بر مؤسسه دینی و ملی به تجاوزده
باشلاقلری کی بو تجاوزک آردینی آرقه سی کسمدیلر .
مجرد بو غرضکار و خائن وطن آدمیره مقابله ایتک
ایچون ینه « تاریخ و ادبیات » مجموعه سی نشره
مجبور اولدم . مجموعه نك چقاردیم کورلرده بلکه
اوصلا نیرلر اعتقادینه ذاهب اولدیفمکن برنجی نسخه
کچمش زمانده حقه مده اجرا ایلدکلی تحقیر و تزییفلردن
اصلاً بحث ایتیمدم . مطبوعاته علی الاصول بر نسخه کوندر دیکم
صره ده بر نسخه ده علی کاله و بر نسخه ده مهرا نه کوندر دم .
اکثر غزته لر ، مجموعه نك صورت ظهورنی لطفاً اعلان
ایلدکلی حالده - پیام صباح - غزته سی هیچ بر شی
یازمادقدن باشقه ادبا و فضلالی مملکتی تحقیر ایچون آلت
اتخاذ ایتدکلی (آی دده) نام غزته لر نده - نظیره -
سرلوحه سیله شو عبارتدی و آلت طرفنده ده کندی
آساندن کندی حقه مده نك آلقاق تعبیرلرله یازلمش غزلی حاوی
اولان غزته بی بکا بک حرمت بسله یین صحاف چاروشوندن
کچرکن بعض عیقلر کمال تأسفه کوسترمه سونلرمی !

نظیره

.....
علی امیری افندی نك یکر می بش یاشنده بر نورسته ادب
ایکن نظم ایلدکلی آتشین بر غزللری بوکره انتشار ایدن
« تاریخ و ادبیات » مجموعه سنده منظورم اولمشدی .
دون فاتحه کال « ملت کتبخانه سی » اوگندن کچرکن
مشارالیه کال وجد واستغراق ایله بر مسوده بی تبیض
ایتمکده اولدقلیخی کوردم .
یاواشجه باشمی پنجره دن ایچری اوزاته ورق علی العیله